

Η
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΝ ΤΩ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΦΗΓΗΤΗΣ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΣΙΟΣ

ΥΠΟ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΟΡΕΑ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΕΘΝ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡ. ΛΕΩΝΗ

16 — 'Οδὸς Περικλέους 16 —

1911

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΕΝ ΤΩ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

**Α΄) Αί ἐν τοῖς νέοις νομοσχεδίοις ὀριζόμεναι
ἔδραι τῆς Φιλοσοφίας.**

Ὅτε τὸ πρῶτον ἰδρῦθη τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, *τρεις* ὠρίσθησαν *ἔδραι* πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἐπιστήμης, ἧτις εἶναι τεταγμένη νὰ γνωρίζη τοῖς ἀνθρώποις τοὺς ἐσχάτους λόγους τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων καὶ πορίζη αὐτοῖς ἐνιαίαν ἐπιστημονικὴν περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ βίου θεωρίαν. Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος παραδόξως κατὰ μικρὸν περιορίσθη, σήμερον δὲ ἡ μία καὶ μόνη ὑπολειφθεῖσα ἔδρα τῆς Φιλοσοφίας σχολάζει, μόνος δὲ ὁ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας καθηγητῆς διδάσκει ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο μόνον. Τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς οἱ φοιτηταὶ ἀκούουσι τώρα πλέον τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων καὶ ἐξετάζονται εἰς αὐτά. Οἱ τῆς Νομικῆς Σχολῆς ἀπηλλάγησαν τῆς ἐξετάσεως καὶ φυσικὰ καὶ τῆς ἀκροάσεως τῶν μαθημάτων τούτων. Ὡσαύτως οἱ τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκαλία τῆς Φιλοσοφικῆς προπαιδείας περιορίσθη εἰς τὸ ἐλάχιστον, εἰς μίαν καὶ μόνην ὥραν καθ' ἑβδομάδα καὶ ταῦτα γίνονται ἐν χρόνοις, καθ' οὓς πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι τῆς Φιλοσοφίας ἀνάγκην ἔχουσιν ἀπό-

λυτον πάσης ἐπιστήμης οἱ ἱεροφάνται καὶ πάντες οἱ ἐπιτρεπόμενοι τὴν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίαν. Οὐδὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ μνημονεύσωμεν ὅσα ὁ πολὺς Jhering εἶπε παραπονούμενος ὅτι διὰ τὸ ἀντιφιλοσοφικὸν πνεῦμα τῶν χρόνων του δὲν μετέσχε τῆς προσηκούσης φιλοσοφικῆς μορφώσεως ἢ ὅσα ὁ Dubois-Reymond καὶ ὁ Hertz καὶ ὁ Helmholtz καὶ ὁ Oswald καὶ ἄλλοι ὀνομαστοὶ φυσιοδίφαι περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς φιλοσοφικῆς παιδείσεως λέγουσιν ἢ νὰ παρατάξωμεν ἐνταῦθα τὰς ἀπείρους γνώμας τῶν σοφῶν τῶν διατεινομένων ὅτι ἐν τοῖς σχολείοις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ Λογικῆς καὶ Ψυχολογίας καὶ Καλλολογίας καὶ Ἠθικῆς καὶ Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας στοιχεῖα δεόν νὰ παρέχωνται καὶ οἱ μέλλοντες νὰ διδάξωσιν ἐν τοῖς σχολείοις τούτοις οὕτω νὰ καταρτίζωνται φιλοσοφικῶς ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις, ὥστε νὰ δίδωσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν χροιάν φιλοσοφικὴν. (Πρὸβλ. A. Fouillée, La réforme de l'enseignement par la philosophie, 1901. R. Lehmann, Wege und Ziele der philosophischen Propädeutik, 1905).

* * *

Τὰ νέα νομοσχέδια, παρ' ὧν ἀναμένει ἕκαστος τῶν κακῶς ἐχόντων τὴν διόρθωσιν, ἄλλως τε καὶ ἀφ' οὗ σήμερον ἀντὶ δύο Πανεπιστημίων (Δομπόλειον κληροδότημα!) ἰδρύομεν ἐν πληρέστερον. διατηροῦσι τὸ καθεστῶς. Ἐν τοῖς νομοσχεδίοις τούτοις **μία καὶ μόνη** ἔδρα τῆς Φιλοσοφίας ὀρίζεται, **μία** δὲ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας. Ἄλλ' εἶναι δυνατὸν εἰς καθηγητῆς νὰ διδάσκη πάντα τὰ μαθήματα τὰ φιλοσοφικά;

Ἐνδεκα εἶναι τὰ τὴν Φιλοσοφίαν ἀποτελοῦντα **κυριώτατα μαθήματα.**

- 1) ἡ Γνωσιολογία.
- 2) ἡ Λογική,
- 3) ἡ Μεταφυσική,
- 4) ἡ Φιλοσοφία τῆς Φύσεως,
- 5) ἡ Ψυχολογία,

- 6) ἡ Ἠθική,
- 7) ἡ Φιλοσοφία τοῦ δικαίου,
- 8) ἡ Κοινωνιολογία,
- 9) ἡ Καλλολογία,
- 10) ἡ Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας,
- 11) ἡ Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν.

Ἴδιον δὲ φιλολογικὸν αἶμα καὶ φιλοσοφικὸν μάθημα εἶναι τὸ τῆς Ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας.

Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν πρῶτον ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν νὰ διδάσκονται τὰ **ἐνδεκα** τῆς Φιλοσοφίας μαθήματα ὑπὸ ἐνὸς καὶ μόνου καθηγητοῦ; Καὶ λέγομεν δύο ἔτη, διότι κατὰ νόμον οἱ τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἀκροώμενοι δικαιούνται νὰ ὑφίστανται τὴν φιλοσοφικὴν ἐξέτασιν ἐντὸς τοῦ τρίτου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Ἄλλαχοῦ **μόνη ἡ Ψυχολογία** ἀποτελεῖ ἴδιον μάθημα καὶ διδάσκουσιν αὐτὴν **δύο** καὶ **τρεῖς** καὶ **τέσσαρες** καὶ **πέντε καθηγηται** ὡς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Νέας Ὑόρκης (Columbia University). Καὶ τῶν ἄλλων δὲ φιλοσοφικῶν μαθημάτων πολλὰ ἀποτελοῦσιν ἢ μόνα ἢ ἀνὰ δύο ἰδίας ἑδρας. Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ εἷς καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας θὰ εἶναι τις ὑπεράνθρωπος καὶ θὰ δύναται νὰ διδάσκη πάντα τὰ φιλοσοφικά μαθήματα, πόσα ἐξ αὐτῶν θὰ διδάσκη ἐν τῷ διαστήματι τῶν δύο ἐτῶν; Τὸ πολὺ τέσσαρα, ἂν τετράκις μὲν τῆς ἐβδομάδος ἐν ἑκάστῳ ἑξαμῆνῳ διδάσκη ἀπὸ καθέδρας, δύο δὲ ὥρας καθ' ἑβδομάδα ἔχη φροντιστήριον φιλοσοφικόν. Τὰ λοιπὰ **ἑπτὰ** μαθήματα πότε θὰ διδάσκη;

Εὐκολώτερον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας, ἀλλὰ σχετικῶς μόνον. Ἀπέραντος εἶναι καὶ τοῦ μαθήματος τούτου ἡ ὕλη. Ὁ πολὺς Zeller ὅλον τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἔρευναν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας. Οὕτω δὲ κατώρθωσε νὰ ἰδρῦσῃ τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο μνημεῖον, τὴν «Philosophie der Griechen». Ὁ

δὲ Kuno Fischer περὶ μόνην τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας ἠσχοιήθη.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι τὸ πλῆθος μόνον τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων καὶ τὸ μῆκος καὶ ἡ δυσχέρεια αὐτῶν. Οἱ φοιτηταὶ ἔχουσιν ἀνάγκην **φιλοσοφικῶν βιβλίων** πρὸς ἀκριβεστέραν τῆς διδασκαλίας παρακολούθησιν καὶ ὀρθῶς τὰ πανεπιστημιακὰ νομοσχέδια ἀπαιτοῦσι βιβλία τοιαῦτα. Τίς δὲ θὰ δυνηθῆ μόνος νὰ συγγράψῃ τοσαῦτα βιβλία ; Καὶ ἂν πρόκηται νὰ μεταφράσῃ καὶ μεταγγίσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὰς ἐργασίας ξένων ἐπιστημόνων, εἶναι τὸ πρᾶγμα δυσχερέστατον, μᾶλλον δὲ πάντῃ ἀδύνατον. Ἄλλὰ μεταφράσεων μόνον ἔχομεν ἀνάγκην ἢ καὶ αὐτοτελοῦς ἐργασίας ; Ἐπιβάλλεται πλέον νὰ μὴ ἀρκεσθῶμεν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὸ νὰ θαυμάζωμεν μόνον τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Ἰαπώνων τὴν πρόοδον. Εἶναι καιρὸς πλέον νὰ ιδρύσωμεν καὶ ἡμεῖς **ψυχολογικὸν ἐργαστήριον** καὶ **παιδολογικὰ ἐργαστήρια**, ὅποια ὑπάρχουσι πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἰδρυμένα, καὶ νὰ ἐπιδείξωμεν ψυχολογικὰς ἐργασίας πρωτοτύπους. Πρὸς δὲ τούτοις νὰ ιδρύσωμεν **φιλοσοφικὴν βιβλιοθήκην**, ἣτις νὰ περιλάβῃ καὶ τὰ ἀξιολογώτατα τῶν ξένων κλασσικῶν φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων ἐν μεταφράσει, ἀνάλογον πρὸς τὴν γερμανικὴν τοῦ Kirchmann, χάριν τῶν φοιτητῶν καὶ τῶν ἄλλων μεμορφωμένων Ἑλλήνων. Ὡσαύτως δὲ νὰ ιδρύσωμεν ἐν τοῦλάχιστον **φιλοσοφικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα**, ἐν ᾧ καὶ πρωτότυποι ἐπιστημονικαὶ φιλοσοφικαὶ διατριβαὶ νὰ δημοσιεύωνται καὶ ἄρθρα χάριν τῶν πολλῶν, οἵτινες ἄμοιροι ἀνωτέρας φιλοσοφικῆς παιδείας κινδυνεύουσιν ἐκάστοτε νὰ ἀποδέχωνται ὅ,τι πρόχειροι σημειώσεις ἐν ἔφημερίσι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα συνήθως γινόμεναι διαλέξεις προβάλλουσιν αὐτοῖς.

B') Πόσων ἐδρῶν τῆς Φιλοσοφίας ἔχομεν ἀνάγκην.

Θαυμαστή τις εἶναι σήμερον ἡ φιλοσοφικὴ κίνησις ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις ταῖς προηγημέναις εἰς τὸν πολιτισμόν. **Πληθος καθηγητῶν** συνήθως διασημοτάτων διδάσκουσι τῆς φιλοσοφίας τὰ μαθήματα ἐν ἐκάστῳ Πανεπιστημίῳ, **ψυχολογικὰ δ' ἐργαστήρια** ἀπὸ τοῦ 1878, ὅτε ὁ πολὺς Wundt ἴδρυσεν τὸ πρῶτον τοιοῦτον ἐν Λειψία, συντελοῦσιν ὁσημέραι εἰς τὴν ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ νόμων, καταρτίζονται δὲ **φιλοσοφικὰ βιβλιοθῆκαι**, ἐκδίδονται δὲ ἄπειρα **φιλοσοφικὰ συγγράμματα**, ἐξ ὧν ἀντλοῦσι φιλοσοφικὰς γνώσεις πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις.

Πόσοι νομίζετε ὅτι διδάσκουσι τὴν Φιλοσοφίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Tokyo, τῆς πρωτεύουσος τῆς Ἰαπωνίας ; Κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἀκαδ. ἔτος 1910—1911 **εἴκοσι καὶ τέσσαρες** (Professors, Assistants, Lecturers)!

- 1) Motora, Ψυχολογίαν, Λογικὴν καὶ Ἠθικὴν.
- 2) Nakajima, Ψυχολογίαν, Λογικὴν καὶ Ἠθικὴν.
- 3) Fukurai, Ψυχολογίαν.
- 4) Otsuka, Καλλολογίαν.
- 5) Okatura, Ἱστορίαν τῆς Καλλολογίας.
- 6) Taki, Ἱστορίαν τῆς Καλλολογίας.
- 7) Fukasaku, Ἠθικὴν.
- 8) Yoschida, Ἠθικὴν.
- 9) Fujii, Ἠθικὴν.
- 10) Ischiro Kobayaschi, Γνωσιολογίαν καὶ Λογικὴν.
- 11) Takebe, Κοινωνιολογίαν.
- 12) Ariga, Κοινωνιολογίαν.
- 13) Ternaki Kobayaschi, Κοινωνιολογίαν.
- 14) Anezaki, Φιλοσοφίαν τῆς Θρησκείας.
- 15) Kato, Φιλοσοφίαν τῆς Θρησκείας.

- 16) Tokiwa, Φιλοσοφίαν τῆς Θρησκείας.
- 17) Hadano, Φιλοσοφίαν τῆς Θρησκείας.
- 18) Inouye, Φιλοσοφίαν καὶ Ἱστορίαν αὐτῆς.
- 19) v. Köber, Φιλοσοφίαν.
- 20) Meyeda, Βουδδιστικὴν φιλοσοφίαν.
- 21) Hori, Ἰνδικὴν Φιλοσοφίαν.
- 22) Koyanaki, Σινικὴν Φιλοσοφίαν.
- 23) Uno, Σινικὴν Φιλοσοφίαν.
- 24) Hattory, Σινικὴν Φιλοσοφίαν.

(Minerva 1910—11).

Ἐν τῇ Columbia University τῆς Νέας Ὑόρκης διδάσκουσι **δέκα καὶ τέσσαρες** καθηγηταί.

- 1) Buttler, Φιλοσοφίαν.
- 2) Dunning »
- 3) Lord »
- 4) Fullerton »
- 5) Dewey »
- 6) Montague »
- 7) Miller »
- 8) Luzzato »
- 9) Cattell Ψυχολογίαν
- 10) Thorndike »
- 11) Strong »
- 12) Wordworth »
- 13) Norbworthy »
- 14) Adler Ἠθικὴν.

(Minerva 1910—11)

Ἐν τῷ τοῦ Chicago **δώδεκα**.

- 1) Tufts, Φιλοσοφίαν.
- 2) Mead »
- 3) Ames »
- 4) Moore »

- 5) Angell, Πειραματικήν Ψυχολογίαν·
- 6) Gore, Ψυχολογίαν·
- 7) Care, Ψυχολογίαν·
- 8) Forster, Φιλοσοφίαν τῆς Θρησκείας·
- 9) Vincent, Κοινωνιολογίαν·
- 10) Small, Κοινωνιολογίαν·
- 11) Thomas »
- 12) Howerth »

(Minerva 1910—11).

Ἐν τῷ τῆς Ἰθάκης (Cornell University) *ἑπτὰ*.

- 1) Thilly, Φιλοσοφίαν·
- 2) Albee »
- 3) Tichener Ψυχολογίαν·
- 4) Benty »
- 5) Hoch »
- 6) Creighton, Λογικὴν καὶ Μεταφυσικὴν·
- 7) Hammond, Ἀρχαίαν Φιλοσοφίαν·

(Minerva 1910—11).

Ἐν τῷ τοῦ Harvard τῆς Μασσαχουσέτης *ἑπτὰ*.

- 1) Woods, Φιλοσοφίαν·
- 2) Santayana »
- 3) Perry »
- 4) Münsterberg, Ψυχολογίαν·
- 5) Holt »
- 6) Yerkes, Συγκριτικὴν Ψυχολογίαν·
- 7) Royce, Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας·

(Minerva 1910—11).

Ἐν τῷ τοῦ Buenos—Aires *ἑξ*.

- 1) Pinero, Ψυχολογίαν·
- 2) Ingegiero »

- 3) De Veyga Ψυχολογίαν.
- 4) Mantienzo, Λογικήν.
- 5) Pivarola, Ἠθικήν καὶ Ματαφυσικήν.
- 6) Korn, Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας.

(Minerva 1910—11).

Ἐν τῷ τῆς Φιλαδελφείας **ἑπτά**.

- 1) Singa, 2) Flaccus, 3) Witmer, 4) Thitmyer, 5) Mussey, 6) Lichtenberger, 7) Kelsey.

Ἐν τῷ τῆς Καλιφορνίας **τέσσαρες**.

- 1) Stuart, 2) Sabine, 3) Angell, 4) Martin.

Ἐν τῇ Σορβόννῃ τῶν Παρισίων **ἐννέα**.

- 1) Séailles, 2) Lalande, 3) Delacroix, 4) Delbos, 5) Dumas, 6) Rodier, 7) Bruhl, 8) Michaud, 9) Picavet.

Ἐν τῷ Institut catholique τῶν Παρισίων **ἕξ**.

- 1) Balliot, 2) Baudin, 3) Peillaube, 4) Sertillanges, 5) Piat, 6) Simeterre.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου **ὀκτώ**.

- 1) Dilthey, 2) Stumpf, 3) Riehl, 4) Erdmann, 5) Lasson, 6) Dessoir, 7) Simmel, 8) Münsterberg (ἐφέτος).

Ἐν τῷ τῆς Λιψίας **ἑπτά**.

- 1) Wundt, 2) Meumann, 3) Volkelt, 4) Barth, 5) Wirth, 6) Lipps, 7) Richter.

Ἐν τῷ τῆς Ἀλλης **τέσσαρες**.

- 1) Vaihinger, 2) Krüger, 3) Menzer, 4) Uphues.

Ἐν τῷ τῆς Γοττίγγης **τέσσαρες**.

- 1) Baumann, 2) Müller, 3) Husserl, 4) Peipers.

Ἐν τῷ μικρῷ τοῦ Greifswald *τέσσαρες*.

- 1) Schuppe, 2) Rehmke, 3) Schwarz, 4) Schmekel.

Ἐν τῷ τοῦ Giessen *τέσσαρες*.

- 1) Siebeck, 2) Gross, 3) Messer, 4) Kinkel.

Ἐν τῷ τῆς Κοπεγχάγης *πέντε*.

- 1) Höffding, 2) Kromann, 3) Paludan, 4) Wilkens,
- 5) Lehmann.

Καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βουκουρεστίου ὑπάρχουσι *τέσσαρες* ἔδραι φιλοσοφίας·

- 1) Τῆς Ψυχολογίας καὶ τῆς Καλλολογίας·
- 2) Τῆς Ἠθικῆς καὶ τῆς Κοινωνιολογίας·
- 3) Τῆς Λογικῆς καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας·
- 4) Τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ Ῥωμανία ἔχει καὶ ἐν Ἰασίῳ Πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ, ὡς ἐν παντὶ μικροτέρῳ Πανεπιστημίῳ τῆς Εὐρώπης, *τρεις* καθηγηταὶ διδάσκουσι τὴν Φιλοσοφίαν.

- 1) Gavanescu, Ψυχολογίαν καὶ Καλλολογίαν.
- 2) Negulescu, Λογικὴν καὶ Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας.
- 3) Gusti, Ἠθικὴν καὶ Κοινωνιολογίαν.

(Minerva 1910—11).

* * *

Οὕτω διδάσκεται ἡ Φιλοσοφία ἐν ταῖς ξέναις χώραις. Εἶναι δὲ ὀρθὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἣτις ἐγέννησε τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀνέθρεψε τὸν Ἀριστοτέλη καὶ ἐδημιούργησε τὴν ἐπιστήμην ταύτην, νὰ ὀρίζηται μία ἔδρα τῆς Φιλοσοφίας καὶ μία τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ εἰκοστῷ αἰῶνι !

Ἴνα γένηται καὶ παρ' ἡμῖν ἀρχὴ τις γενναιοτέρα πρὸς θερα-

πείαν τῆς Φιλοσοφίας, ἀπόλυτος ἀνάγκη εἶναι, ἀφ' οὗ πρὸς τὸ παρὸν ἐλλείψει πόρων δὲν δυνάμεθα πλείονας, **νὰ ιδρύσωμεν τοῦλάχιστον δύο ἔδρας τῆς Φιλοσοφίας. νὰ προσθέσωμεν δ' ἓνα ἀκόμη ἕκτακτον καθηγητὴν διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἱστορίας αὐτῆς** καὶ ὡς ἐξῆς περίπου νὰ κατανείμωμεν τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα·

Α') Ἔδρα τῆς Φιλοσοφίας.

- 1) Πειραματικὴ Ψυχολογία.
- 2) Καλλολογία.
- 3) Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας.
- 4) Φιλοσοφία τῆς Φύσεως.
- 5) Μεταφυσικὴ.

Β') Ἔδρα τῆς Φιλοσοφίας.

- 1) Γνωσιολογία καὶ Λογικὴ.
- 2) Ἠθικὴ.
- 3) Κοινωνιολογία.
- 4) Φιλοσοφία τοῦ δικαίου.
- 5) Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν.

Γ') Ἔδρα τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας περιλαμβανομένης καὶ τῆς Φιλοσοφίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Δ') Ἔδρα τῆς Ἱστορίας τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Μόνον οὕτως ὑπάρχει ἐλπίς ὅπωςδῆποτε καὶ τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα νὰ διδαχθῶσι ἐν Ἑλλάδι καὶ ψυχολογικὸν ἐργαστήριον ἐν προσεχεῖ μέλλοντι νὰ ἔχωμεν καὶ ἐργαστήρια παιδολογικὰ καὶ ἐργασίας φιλοσοφικὰς νὰ παραγάγωμεν καὶ ἀγωνιστὰς

ἐν τῷ διεθνεῖ φιλοσοφικῷ σταδίῳ νὰ ἀναδείξωμεν καὶ νὰ ἰδρύσωμεν φιλοσοφικὴν βιβλιοθήκην καὶ φιλοσοφικὰ περιοδικὰ καὶ κατὰ μικρὸν νὰ ἀνυψώσωμεν τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς τὸ ἐπίπεδον, ἐφ' οὗ ἴστανται νῦν τὰ εἰς τὸν πολιτισμὸν προηγμένα ἔθνη.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Ἀπριλίου 1911.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ